

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

Дослідницька діяльність у НБУ: пріоритетні напрямки та програми співпраці

Сергій Ніколайчук

Директор Департаменту
монетарної політики та економічного аналізу
Національного банку України

Тернопільський національний економічний університет
Тернопіль, 16 листопада 2017 року

Головне

Дослідження – невід’ємна функція центральних банків, спрямована на підвищення якості управлінських рішень з метою подолання тих викликів, що стоять перед центральними банками, насамперед у сферах монетарної політики та макропруденційного нагляду

Принципи дослідницької діяльності в НБУ:

- висока якість
- прикладний характер
- публічність результатів

Високі **стандарти** досліджень досягаються за рахунок:

- залучення міжнародно визнаних експертів
- створення умов для росту власних дослідників

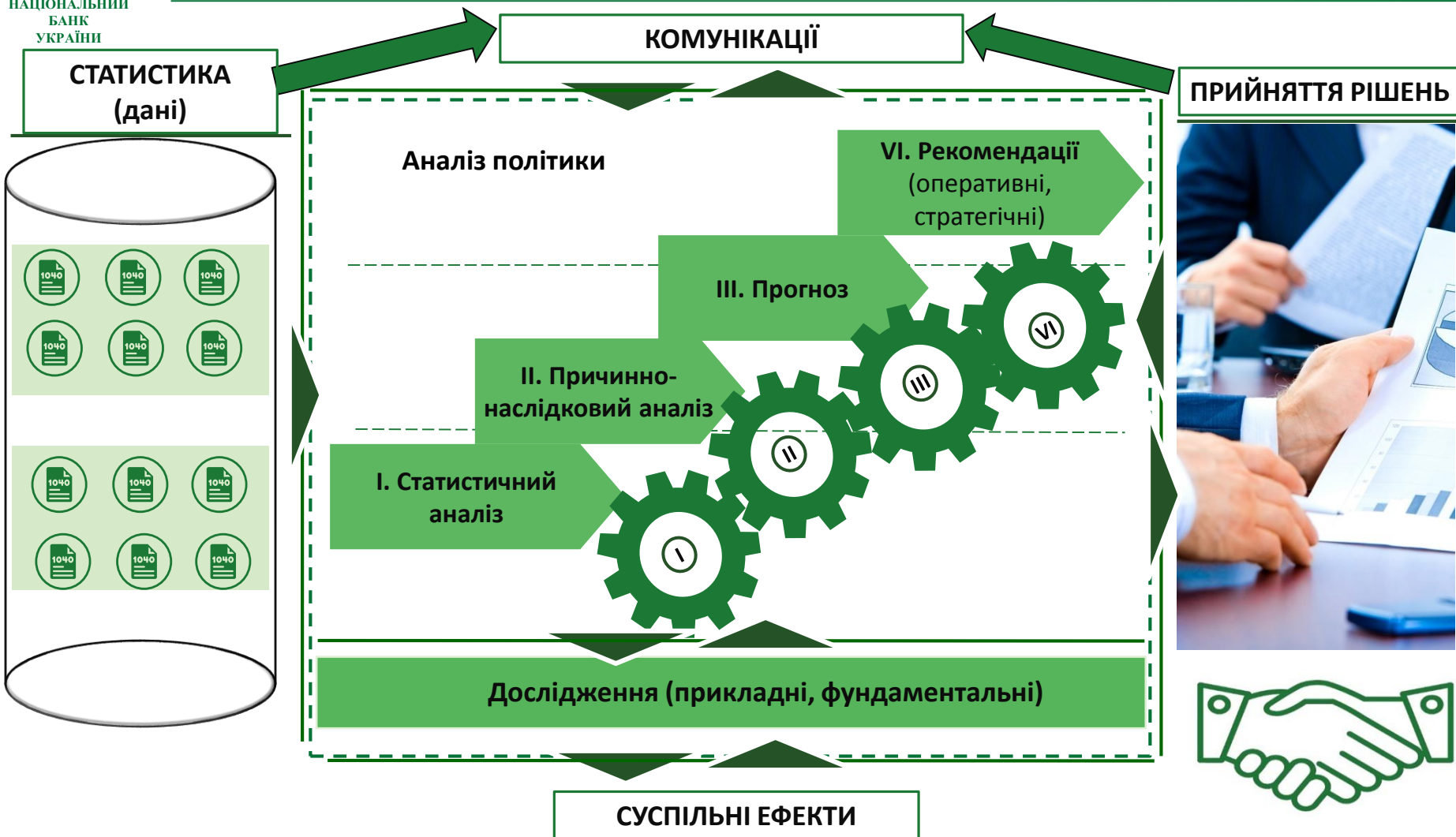
Активні **комунікації** сприяють поширенню знань і залученню до дослідницької діяльності представників академічної спільноти:

- відкриті дослідницькі семінари
- конференції
- публікації дослідницьких матеріалів

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Функція досліджень у системі прийняття рішень у НБУ

Розвиток досліджень в Національному банку має на меті підвищення якості прийняття рішень. НБУ прагне бути авторитетним аналітичним центром з економіки та фінансів, сформувати позитивний імідж у суспільстві та підвищити рівень фінансової обізнаності населення

Основні результати дослідницької діяльності в НБУ у 2015-2017 роках

- ✓ Створено відділ досліджень у 2015 році
- ✓ Проведено реорганізацію журналу “Вісник НБУ” відповідно до міжнародних стандартів
- ✓ Розпочато випуск серії **Робочих матеріалів НБУ**
- ✓ Проведено 19 відкритих **дослідницьких семінарів** (у тому числі 11 семінарів у 2017 році)
- ✓ Проведено дві **дослідницькі конференції** (спільно з Narodowy Bank Polski):
  - Трансформація діяльності центральних банків (19-20 травня 2016 року)
  - Роль центрального банку в забезпеченні економічного розвитку (18-19 травня 2017 року)
- ✓ Проведено **конференцію студентів та молодих дослідників** (спільно з КШЕ):
  - Банківський сектор та монетарна політика: перспективи розвитку (21 квітня 2017 року)
- ✓ Запроваджено програму **стажування у відділі досліджень**
- ✓ Поглиблено міжнародну співпрацю з дослідницькими підрозділами центральних банків ЄС (Riksbank, BOFIT, NBP) та іноземними академічними інституціями:
  - Дослідницька програма для запрошених науковців (2 учасника у 2017 році)
  - Програма «секондменту» з центральним банком Швеції (1 учасник у 2017 році)

Дослідницькі комунікації НБУ, 2017 рік

Розділ досліджень на офіційному сайті НБУ

▶ Дослідження

- ▶ Публікації
- ▶ Конференції та семінари
- ▶ Програми співпраці
- ▶ Дослідники

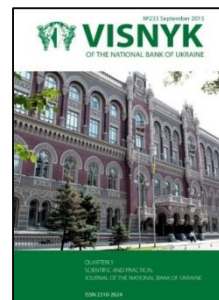
Робочі матеріали НБУ (Working papers)

- ▶ Майданчик для обговорення попередніх результатів та отримання коментарів щодо проведених досліджень
- ▶ Зовнішнє (міжнародне) рецензування:
  - опубліковані дослідження - 2
  - очікується до публікації - 7

«Вісник НБУ»

- ▶ Журнал, в якому публікуються теоретичні та емпіричні дослідження у сфері економіки, фінансів та банківської справи
- ▶ Усі статті проходять процедуру «сліпого» зовнішнього рецензування
- ▶ Індексація в наукометричних базах даних: JIC, RePEc
- ▶ Подана заявка для індексації: Index Copernicus, WoS
- ▶ Планується подання заявки до SCOPUS

Статті: 9 опубліковано, 6 відхилено, 3 очікується до публікації
Автори: 4 - фахівці НБУ, 6 - представники інших інституцій

Відкриті дослідницькі семінари:

- 11 проведено
- 1 заплановано

Дослідницькі конференції НБУ, 2016-2017 роки

19-20 травня 2016 “Трансформація діяльності центральних банків” (спільно з НБП)

Ключові спікери: Моріс Обстфельд (МВФ), Філіпп Хільдебранд (BlackRock)

18-19 травня 2017 “Роль центрального банку в забезпеченні економічного розвитку” (спільно з НБП)

Ключовий спікер: Джон Тейлор (Стенфордський університет)

Спікери у 2017:

25

з університетів ЄС

7

з університетів США

4

з іноземних центральних банків

6

з міжнародних фінансових та
консалтингових організацій

3

з НБУ

3

з КШЕ

2

	2016	2017
Спікери та модератори Конференції	32	25
Дослідницькі сесії та панельні дискусії	8	5
Інституції, які представляли спікери	28	18
Представники центральних банків та міжнародних фінансових організацій	17	11

НАЦІОНАЛЬНИЙ
БАНК
УКРАЇНИ

Дослідницька конференція “Взаємодія фіскальної та монетарної політики” (2018)

**31 травня
- 1 червня
2018 року**

Спільно з Національним Банком Польщі

Основний доповідач: Алан Ауербах (Університет Каліфорнії, Берклі)

Свою участь підтвердили **Юрій Городніченко** (Університет Каліфорнії, Берклі), **Йеспер Лінде** (Банк Швеції), Франческо **Бьянчі** (Університет Дюка), **Уільям Дюпор** (Федеральний Резервний Банк Сент-Луїса)

Попередня програма

Панельні дискусії

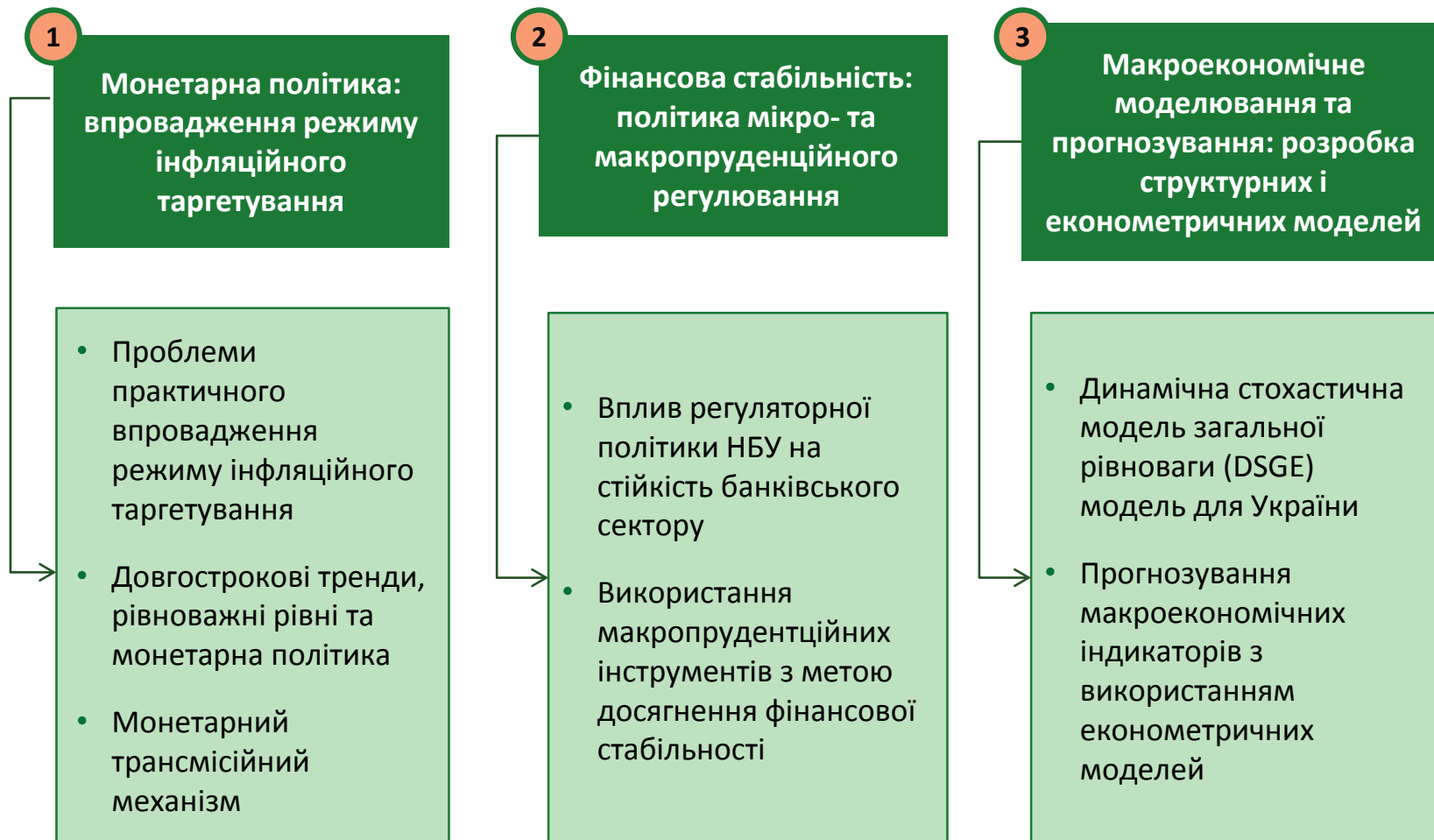
- Фіскальні наслідки нормалізації монетарної політики в провідних економіках
- Взаємодія фіскальної та монетарної політики в країнах, що розвиваються, в умовах переходу центрального банку в режим інфляційного таргетування

Дослідницькі сесії

- Фіскальна політика в умовах перебування монетарної політики на нижній межі відсоткової ставки
- Обмеження фіскальної та монетарної політики, що спричинені проблемою фіскальної стійкості
- Забезпечення фінансової стабільності та взаємодія фіскальної та монетарної політики
- Взаємний вплив фіскальної та монетарної політики на трансмісійні механізми одна-одної

Дослідницькі пріоритети НБУ, 2017-2020 роки

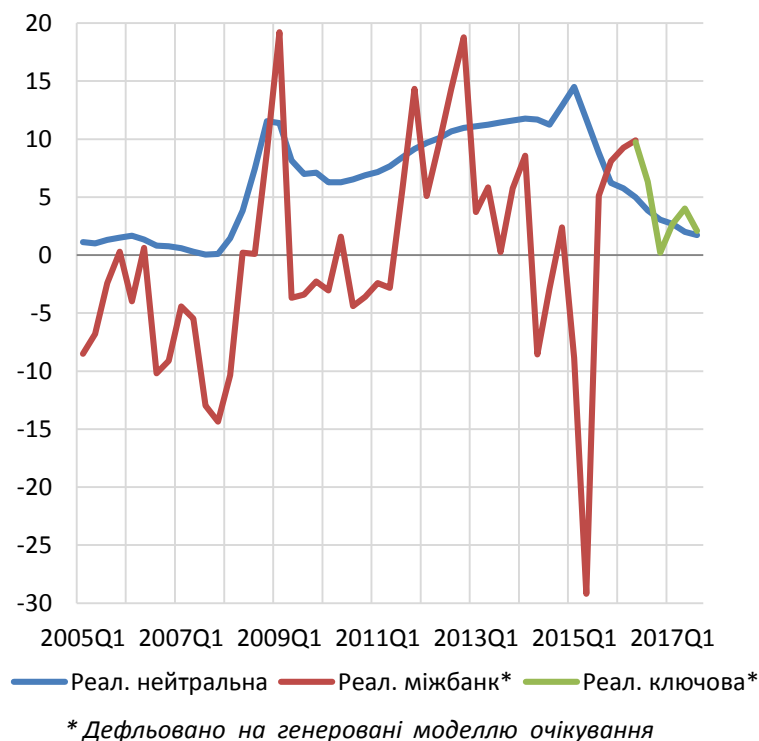
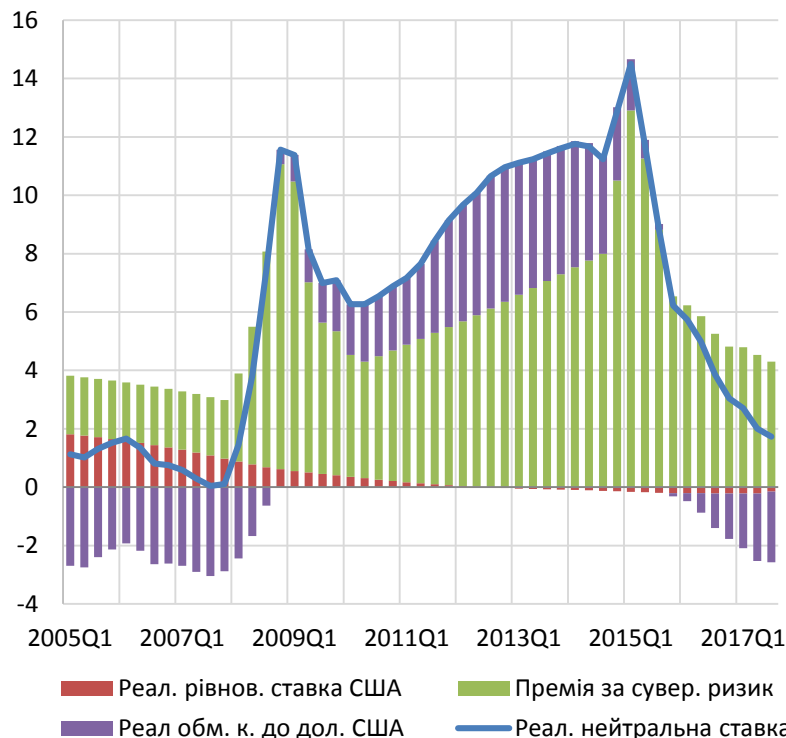
Дослідження сфокусовані на найбільш пріоритетних напрямках практичної діяльності НБУ з метою забезпечення цінової та фінансової стабільності

Рівноважна процентна ставка в малій відкритій економіці: застосування для України (Груй, Лепушинський, Ніколайчук)

- Оцінено рівноважну реальну процентну ставку для малої відкритої економіки України (надаючи орієнтир для вимірювання стану монетарної політики та встановлення ключової ставки згідно з правилом Тейлора)
- Застосовано напівструктурну модель з фільтром Калмана

У відповідності до оцінок, рівень рівноважної (нейтральної) реальної ставки в Україні є наразі близьким до 2% та прямуватиме до 1% у 2020 році

Використання валютних інтервенцій як додаткового інструменту за режиму ІТ *(Груй, Лепушинський, 2016)*

Волатильність за різної реакції політики (нормалізована до випадку без інтервенцій)

	GDP gap	Δ ER UAH/USD	REER gap	Key interest rate	CPI q-o-q changes	Trade balance
Без інтервенцій						
Будь-який шок	1	1	1	1	1	1
З інтервенціями						
Шок сукупного попиту	1.0	0.4	1.0	0.9	1.6	0.9
Шок сукупної пропозиції	1.2	0.5	1.5	0.8	0.9	1.5
Шок премії за ризик	0.5	0.4	0.6	1.1	0.7	0.7
Шок іноземної процентної ставки	0.7	0.5	0.7	1.8	0.9	0.8
Шок умов торгівлі	1.1	0.3	0.9	1.2	2.1	1.2

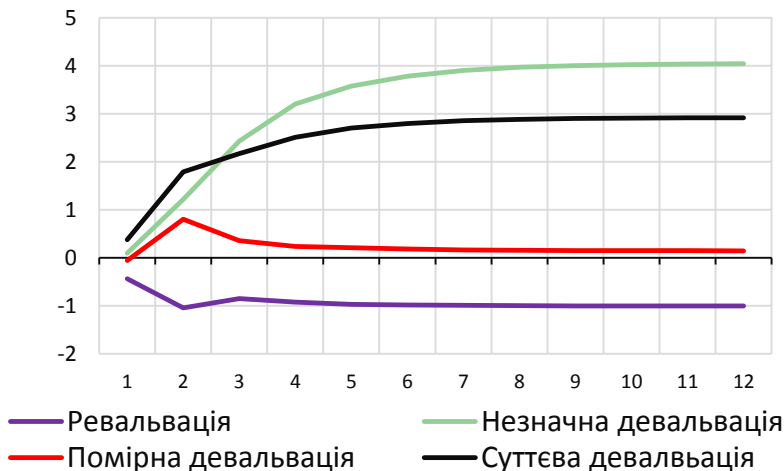
Монетарна політика може отримати додаткові переваги від використання валютних інтервенцій на додаток до процентної ставки:

- У випадку шоків пропозиції, премії за ризик чи іноземної процентної ставки – **волатильність інфляції знижується**. Якщо шоки ведуть до посилення гривні, НБУ краще **акумулювати міжнародні резерви**
- У випадку шоків сукупного попиту чи умов торгівлі валютні інтервенції ведуть до вищої волатильності інфляції – краще утримуватись під час девальвації

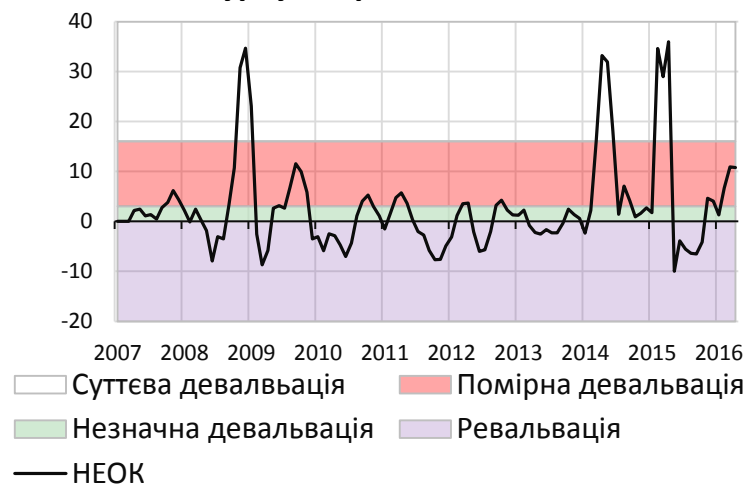
Нелінійний ефект перенесення обмінного курсу на споживчу інфляцію (Фарина, 2016)

Кумулятивний відгук базового рівня цін на зміну НЕОК на 10 відсотків, %

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ

Квартальна зміна номінального ефективного обмінного курсу та граничні значення, %

Джерело: ДССУ, розрахунки НБУ

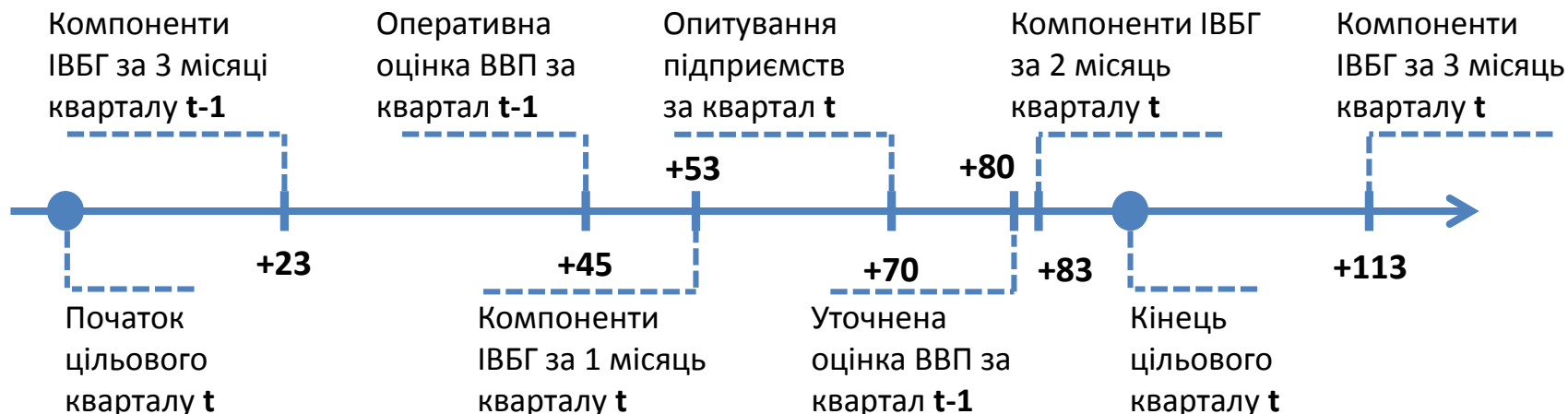
- Метою проекту є оцінка впливу зміни обмінного курсу на споживчу інфляцію в Україні з урахуванням асиметричності та нелінійності ефекту перенесення
- Результати переконливо вказують на наявність нелінійностей у механізмі перенесення зміни обмінного курсу різного напрямку та розміру
  - Ревальвація НЕОК не спричиняє суттєвого зниження рівня цін
  - Ефект перенесення в періоди незначної (до 3%) та суттєвої (від 16%) квартальної девальвації НЕОК є більшим, ніж у періоди помірної девальвації

Наукастинг ВВП України за допомогою доповненої факторами VAR (FAVAR) моделі (Груй, Лисенко)

- Автори будують систему для наукастингу ВВП у реальному часі до публікації офіційної статистики. Це допомагає з оцінкою поточного стану економіки

Хронологічна карта оприлюднення даних

Середні абсолютні похибки

- Процедура у два кроки
  - Оцінка факторів (головних компонент) з багатьох пояснюючих змінних
  - Доповнення VAR та прогнозувати
- FAVAR перевершує наївне прогнозування
- Підхід здатен враховувати ведучі індикатори зі змішаною частотою оприлюднення даних
- Помилки загалом знижуються з додатковими даними

Наукастинг інфляції за допомогою онлайн даних (Фарина, Талавера, Ріалдон, Юхименко)

Мета: проекту є розробка методики наукастингу інфляції на основі онлайн даних по роздрібним споживчим цінам та розширеного фільтру Кальмана

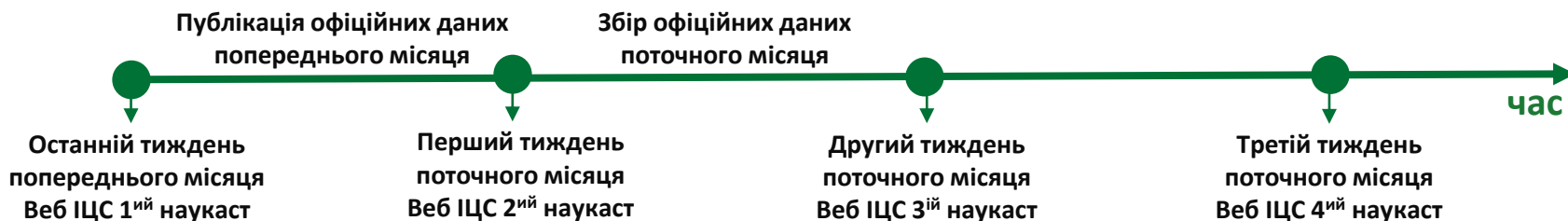
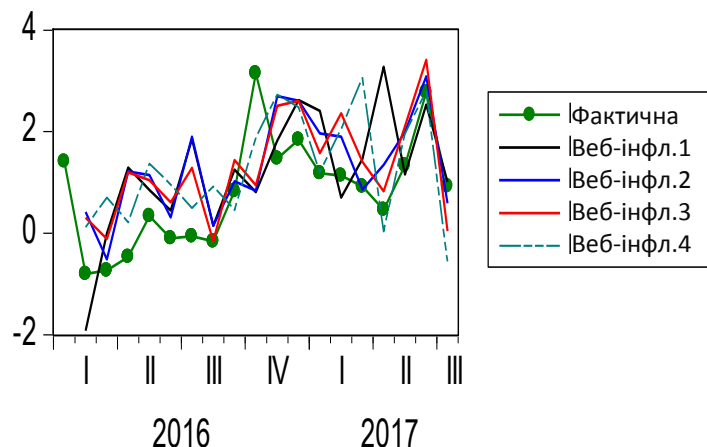
- Офіційна статистика індексу споживчих цін (ІЦС) публікується з затримкою

Методологія: розширений фільтр Кальмана

- Нелінійна версія фільтра Кальмана
- Прогнозує ІЦС на кінець кожного місяця
- Прогнозує відсутні спостереження цін

Очікувані результати:

- Розробка методики наукастингу в реальному часі
- Щотижневе оновлення наукастів

Ефекти фіскальної політики на ВВП та Інфляцію в Україні (Вдовиченко)

Мета: оцінка фіскального впливу різних категорій бюджетних доходів та видатків на ВВП та інфляцію для цілей прогнозування та прийняття рішень щодо адекватної реакції монетарної політики

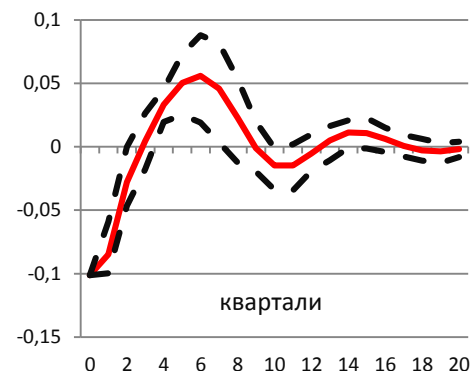
Основні висновки:

- фіскальний мультиплікатор є вищим та більш стійким для бюджетних видатків
- серед видатків капітальні видатки мають найвищий мультиплікатор
- ПДФО та соціальні внески мають найбільші негативні мультиплікатори серед податків
- бюджетні видатки соціального характеру мають мінімальний вплив на реальний ВВП
- бюджетні видатки та податки мають позитивний вплив на ІСЦ
- вплив бюджетних видатків на ІСЦ є вищим і більш стійким

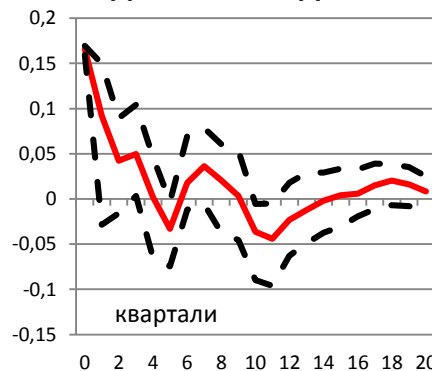
Відгук реального ВВП на 1% шок бюджетних видатків

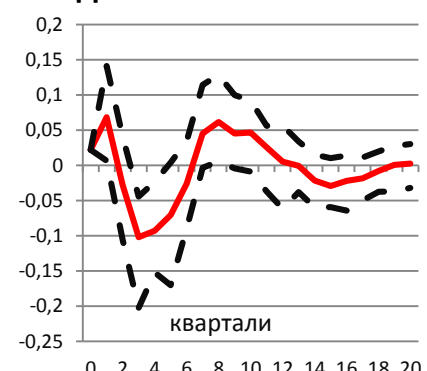
Відгук реального ВВП на 1% шок податків

Відгук ІСЦ на 1% шок бюджетних видатків

Відгук ІСЦ на 1% шок податків

Дезінфляція в малій відкритій економіці (Фарина, Йонсон, Шаповаленко)

- Проект досліджує макроекономічні ефекти від поступового та очікуваного зниження інфляційної цілі в малій відкритій економіці на основі динамічної стохастичної моделі загальної рівноваги (DSGE model)
- Актуально для монетарної політики – дезінфляція очікується в Україні протягом наступних декількох років (12 % => 8 % => 6 % => 5 %)
- Наявні дослідження:
  - Емпіричні – коефіцієнт втрат (англ. «sacrifice ratio»), кумулятивна втрата виробництва від зниження інфляції на один відсотковий пункт
  - Теоретичні (Ascari, G., and T. Ropele, 2013) – різні правила монетарної політики; поступова чи очікувана (так звана «Cold-turkey»); важливість довіри до центрального банку; «дезінфляція загалом покращує суспільний добробут»
- **Науковий внесок: відкрита мала економіка**
- Динамічна стохастична модель загальної рівноваги (DSGE) для НБУ:
  - Ново-Кейнсіанський підхід
  - Мала відкрита економіка
  - Монополістична конкуренція
  - Недосконалості ціноутворення виробниками та імпортерами

Розповсюдження шоків, якість активів та банківське кредитування *(То, Талавера, Цапін)*

Питання: Як конфлікт на сході України впливає на якість банківських активів та пропозицію кредитів?

Як шок розповсюджується на інші регіони?

Дані: Баланси та звіти про фінансові результати банків

Банківські кредити у розрізі регіонів

Розміщення банківських філій

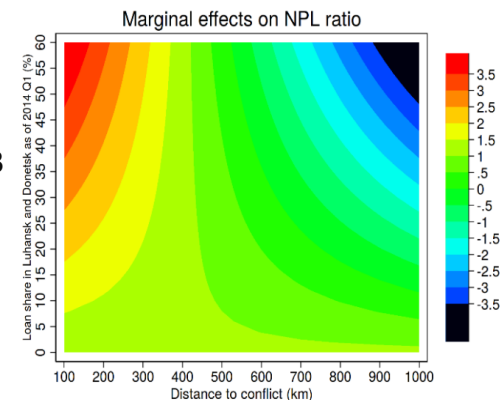
Вибірка: Банк: 135 банків - 4,065 спостережень

Банк-регіон: 1,424 пар Б-Р, - 33,748 спостережень

Метод: різниця в різницях

Результат:

- Банки, які надавали раніше більше кредитів у зоні конфлікту, мають (1) гіршу якість активів і (2) більше скоротили кредитування
- Шок поширюється на інші регіональні ринки, але його вплив зменшується у міру віддаленості ринку від зони конфлікту
- Ефект повернення до головного офісу: більш чутливі до конфлікту банки скорочують кредитування у віддалених від головного офісу регіонах

Конференція студентів та молодих дослідників, 21 квітня 2017

Перша конференція студентів та молодих дослідників “*Банківський сектор та монетарна політика: перспективи розвитку*” проведена спільно з Київською школою економіки

Мета конференції - стимулювання проведення економічних досліджень; розвиток дослідницької культури в Україні; заохочення талановитої молоді до співпраці з Національним банком України

#	Кількість заявок від ВНЗ	Подано	Відібрано
1	Київський національний економічний університет ім. В.Гетьмана	14	2
2	Національний університет "Києво-Могилянська академія"	6	5
3	Університет банківської справи (з регіональними інститутами)	6	1
4	Київська школа економіки	4	1
5	Київський національний університет ім. Тараса Шевченка (разом з Інститутом міжнародних відносин)	4	2
6	Київський національний торговельно-економічний університет	3	1
7	Інші установи (дослідницькі інститути, банки)	4	1
	Всього	62	16

[Прес-реліз конференції](#)

Програма стажування у відділі досліджень

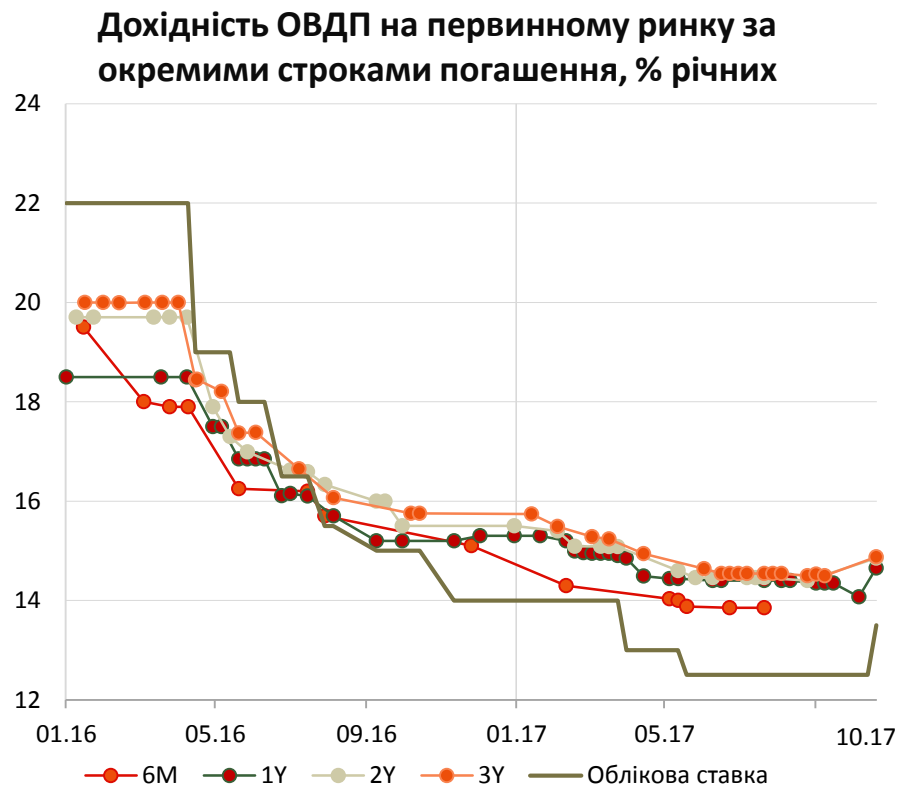
Мета	Учасники	Тривалість	Очікувані результати
 <ul style="list-style-type: none"> • Залучення молодих дослідників до практичної діяльності НБУ • Сприяння розвитку досліджень високої якості за пріоритетними для центрального банку напрямками	 <ul style="list-style-type: none"> • Аспіранти та студенти докторських програм (PhD) • Студенти магістерських програм	 <ul style="list-style-type: none"> • До трьох місяців	 <ul style="list-style-type: none"> • Презентація результатів на внутрішньому та/або відкритому дослідницькому семінарі • Публікація у «Віснику Національного банку України»
<p>Дослідники здобувають нові знання, практичні навички та роблять внесок у дослідницьку діяльність НБУ</p>	<p>Отриманий досвід дає змогу удосконалити емпіричний внесок дослідження</p>	<p>Оптимальна тривалість активної дослідницької роботи</p>	<p>Заохочуються спільні дослідницькі проекти з експертами НБУ</p>

Теми для дипломних робіт і дисертацій (1): ключова процентна ставка та трансмісійний механізм

Вплив ключової ставки НБУ на довгострокові процентні ставки на українському грошовому ринку через криву дохідності:

- Строкова структурна модель (кривої дохідності): оцінка та прогнозування
- Стаціонарність та стійкість премії за строк (term premium) на українському грошовому ринку
- Що спред за строком (term spread) означає з огляду на майбутню інфляцію та/або майбутню реальну економічну діяльність?

Джерело: НБУ (станом на 31.10.2017).

Теми для дипломних робіт і дисертацій (2): ключова процентна ставка та трансмісійний механізм

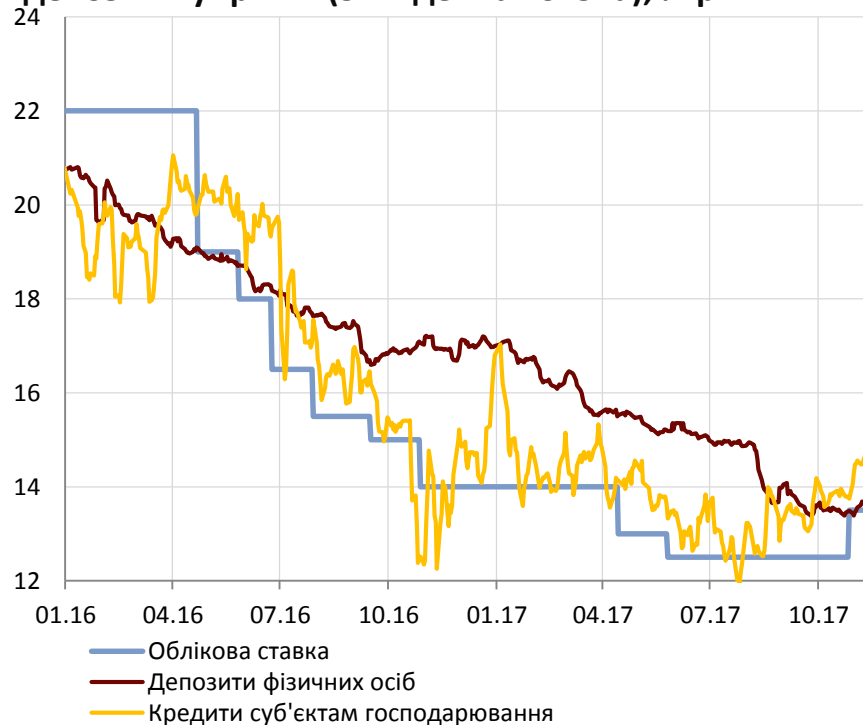
Ефект передачі (pass-through) на процентні ставки:

- Чутливість ставок за кредитами та депозитами до монетарної політики: аналіз, що базується на окремих банківських даних

Вплив процентних ставок на обмінний курс:

- Непокритий паритет процентних ставок: що нам говорять дані про співвідношення між процентними ставками та обмінним курсом?

Ключова ставка, вартість нових кредитів та нових депозитів у гривні (5-ти денна ковзна), % річних

Джерело: НБУ (станом на 14.11.2017).

Кредитний канал (банківський кредит) грошової трансмісії

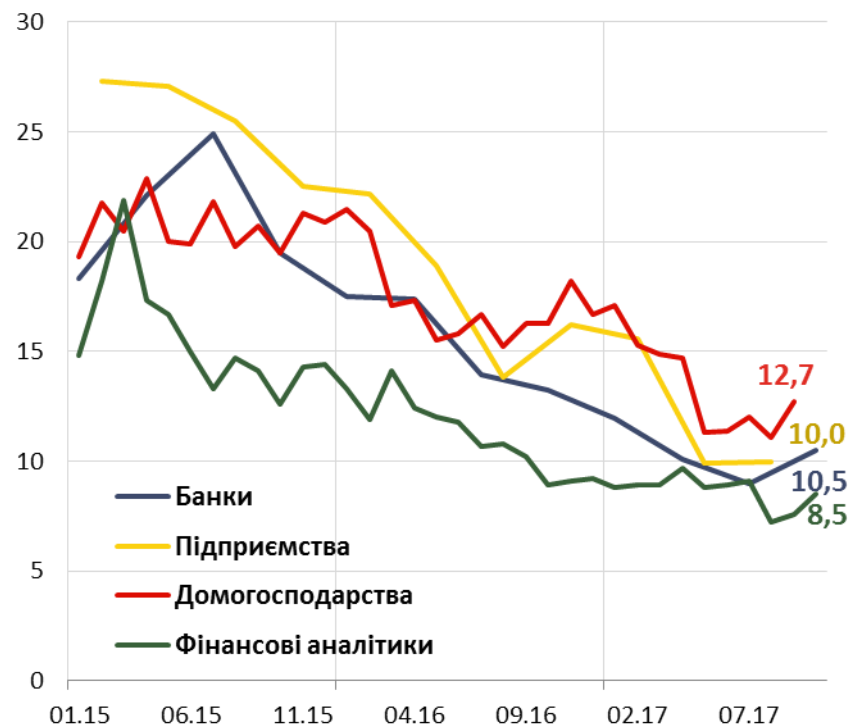

Теми для дипломних робіт і дисертацій (3): інфляційні очікування

Детермінанти інфляційних очікувань:

- Інфляційні очікування:
вимірювання та
макроекономічне тестування
(раціональність, орієнтованість
на майбутнє, вплив таргету НБУ
тощо)
- Формування інфляційних
очікувань у турбулентні часи
- Вплив прозорості НБУ на довіру
(відхилення інфляційних
очікувань від цільових
показників)
- Сприйняття інфляції
споживачами та вплив на
інфляційні очікування
- Опитування професійних
прогнозистів та їх наслідки в
контексті монетарної політики

Україна: інфляційні очікування на наступні
12 місяців, %

Теми для дипломних робіт і дисертацій (4): аналіз зовнішнього сектору економіки, обмінний курс

Визначальні фактори зовнішньоторговельного балансу:

- Оцінка функцій експорту та імпорту на основі панельних даних для окремих галузей (категорій товарів)
- Чи може гравітаційний підхід бути корисним?

Детермінанти потоків капіталу:

- Прогнозування надходження ПІІ та портфельних інвестицій на основі фундаментальних чинників

Використання валютних інтервенцій: оцінка їх впливу на обмінний курс

Теми для дипломних робіт і дисертацій (5): зв'язок інфляції з рівнем безробіття та заробітною платою

Структурні економетричні моделі прогнозування інфляції:

- Оцінка кривої Філіпса
- Оцінка стійкості інфляції

Детермінанти безробіття

- Гетерогенні детермінанти місцевого безробіття

Макроекономічні моделі зростання заробітної плати

- Прогнозування зростання заробітної плати за допомогою кривої Філіпса базуючись на даних по безробіттю (регіональні дані)

Ключові тези

- ❖ НБУ прагне бути провідним аналітичним центром в економіці і фінансах з потужною науково-дослідною підтримкою
- ❖ Монетарна політика та фінансова стабільність належать до основних сфер наукових інтересів НБУ
- ❖ Ми досягли суттєвого прогресу у розбудові дослідницької функції, поширенні економічних знань та розвитку людського капіталу заради підтримки управлінських рішень НБУ та в українському суспільстві зокрема на основі сучасних наукових інструментів та моделей
- ❖ Попереду багато викликів, але це означає багато амбіційних дослідницьких проектів та цікавих наукових заходів (семінарів та конференцій)

...тому ми запрошуємо досвідчених дослідників та допитливих студентів приєднуватись до нас у цій захопливій подорожі

research@bank.gov.ua